

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΝΕΟΔΙΟΡΙΣΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Π.Ε.Κ. Γ' ΑΘΗΝΑΣ
ΧΑΪΔΑΡΙ - 2003

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

του Βασίλη Σακκά

Όπως συμβαίνει γενικά με τις μαθησιακές δυσκολίες, έτσι και με τη ΔΥΣΛΕΞΙΑ δεν υπάρχει συμφωνία για τον ορισμό της, ούτε για τα αίτιά της, ούτε και για την αντιμετώπισή της.

Εντάσσεται στις Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες και αρχικά θεωρήθηκε ως πρόβλημα οφθαλμολογικό και για αυτό ονομάστηκε «λεξική τύφλωση».

Δεν έχει σχέση με δυσκολίες στον προφορικό λόγο αλλά μόνο στο γραπτό και κυρίως με την ανάγνωση, τη γραφή και την ορθογραφία και σπανιότερα με τα μαθηματικά. Στους δυσλεκτικούς μαθητές η νοημοσύνη συνήθως είναι φυσιολογική ή άνω του φυσιολογικού και οι ικανότητές τους στους άλλους τομείς τουλάχιστον δεν υπολείπονται των συμμαθητών τους, ενώ έχει διαπιστωθεί οπτική, ακουστική, νευρολογική και συναισθηματική επάρκεια.

Πολλοί επιστήμονες αναφέρονται σε διαφοροποιημένες ικανότητες των δυσλεκτικών ή σε αποκλίνοντες τρόπους σκέψης και έκφρασης, οι οποίοι δεν βρίσκουν διέξοδο και κατανόηση στο εκπαιδευτικό μας σύστημα με αποτέλεσμα οι δυσλεκτικοί μαθητές να βιώνουν τη σχολική αποτυχία η οποία εσωτερικεύεται και δημιουργεί συνήθως δευτερογενή συμπτώματα.

Τα αίτια της δυσλεξίας δεν έχουν αποσαφηνιστεί πλήρως. Αναφέρονται νευρολογικές δυσλειτουργίες, καθυστερημένη ανάπτυξη, εγκεφαλικές ιδιαιτερότητες, ελλιπής πλευρίωση, κληρονομικότητα κ.ά.

Συνήθη συμπτώματα της Δυσλεξίας.

Πριν το σχολείο...

- Ελλιπής πλευρίωση (π.χ. δεν ξέρει με ποιο πόδι να κλωτσήσει τη μπάλα).
- Έλλειψη συντονισμού (π.χ. δεν μπορεί να κάνει κουτσό ή να περιφέρει ρυθμικά τα χέρια).
- Δυσκολίες προσανατολισμού (π.χ. δεξιά-αριστερά, πάνω-κάτω, μέσα-έξω κ.λ.π.)
- Διάσπαση προσοχής, υπερκινητικότητα (δεν συγκεντρώνεται για πολύ σε κάτι, δεν κάθεται στην καρέκλα ίσια, δεν μπορεί να παρακολουθήσει την εξέλιξη μιας διαδοχής κ.λ.π.) .
- Δυσκολίες στην οργάνωση, την ταχτοποίηση, την ταξινόμηση και τη διαδοχή (π.χ. να ταχτοποιήσει το δωμάτιο, να βάλει σε σειρά με κάποιο κριτήριο αντικείμενα κ.λ.π.).
- Δυσκολίες στο ντύσιμο, το δέσιμο των κορδονιών, το κούμπωμα κ.λ.π.
- Απροθυμία για εκτέλεση εργασιών που απαιτούν γραφή ή ανάγνωση.
- Δεν κατανοεί τους ήχους μέσα στις λέξεις, την ομοιοκαταληξία και άλλες ομοιότητες.
- Συνήθως έχει καθυστέρηση στην ομιλία και ανακατεύει γράμματα (νέρω θελό =θέλω νερό)

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

Από την είσοδο στο σχολείο...

- Καθυστέρηση και δυσκολία ανάγνωσης και γραφής.
- Συγκεκριμένα και επαναλαμβανόμενα ορθογραφικά λάθη.
- Σύγχυση συγκεκριμένων γραμμάτων ή ανεστραμμένη γραφή (β-φ, γ-χ, θ-δ, ε-3, N-Z κ.λ.π.)
- Παράλειψη γραμμάτων στη γραφή και την ανάγνωση (π.χ. βάζω=βράζω, καίω-κλαίω)
- Αντικατάσταση λέξεων με ομόηχες ή συνώνυμες (π.χ. αυτοκίνητο=αμάξι)
- Αδυναμία ή μεγάλη δυσκολία κατανόησης γραπτού κειμένου.
- Φτωχή βραχυπρόθεσμη μνήμη (π.χ. δεν θυμάται 4 ή 5 αντικείμενα που είδε)
- Δυσκολία να μάθει το αλφάβητο, τους μήνες, τις εποχές, την προπαίδεια κ.λ.π.

Στη συνέχεια...

- Ακατάστατο και συνήθως ακατανόητο η δυσανάγνωστο γραπτό.
- Αφαίρεση ή πρόσθεση άσχετων γραμμάτων, παράλειψη τόνων ή άσχετος τονισμός και στίξη.
- Αντικατάσταση ή μετακίνηση γραμμάτων, ανάμειξη κεφαλαίων και μικρών.
- Καθρεπτική γραφή και ανάγνωση, αντικατάσταση λέξεων.
- Συνεχόμενη γραφή και παράλειψη λέξεων.
- Αντιστροφή γραμμάτων και συλλαβών.
- Επανάληψη σειρών κατά την ανάγνωση ή υπερπήδηση.
- Αργή, άρρυθμη, μονότονη και χωρίς σημασιολογική απόδοση ανάγνωση.
- Αδυναμία κατανόησης και απόδοσης γραπτού κειμένου ιδίως, με σιωπηρή ανάγνωση.
- Δυσκολία στον προσανατολισμό και στη χρήση χάρτη.
- Δυσκολία στην απομνημόνευση (π.χ. τύπους, αριθμούς τηλεφώνων κ.ά.)
- Δυσκολία στην κατανόηση οδηγιών και συμβόλων (+,-).
- Δυσκολία στην εκτέλεση πράξεων (ιδιαίτερα του πολλαπλασιασμού)
 - Γενικά φαίνεται ότι μπορεί πολύ περισσότερα από αυτά που καταφέρνει...

Δευτερογενή συμπτώματα της Δυσλεξίας.

- ✓ Εμφάνιση άγχους πριν και κατά τη διάρκεια ανάγνωσης ή γραφής.
- ✓ Χαμηλή αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση.
- ✓ Άρνηση εκτέλεσης γραπτών εργασιών ή ανάγνωσης και στη συνέχεια άρνηση του σχολείου.
- ✓ Εμφάνιση διάφορων «τικ», τραυλισμού και άλλων ψυχογενών προβλημάτων.
- ✓ Εκρήξεις και περίεργες αντιδράσεις.
- ✓ Απομονωτισμός ή υπερβολική κοινωνικότητα.

Αντιμετώπιση της Δυσλεξίας.

Το πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση της Δυσλεξίας είναι η σωστή διάγνωση και η δημιουργία συγκεκριμένου εξατομικευμένου προγράμματος. Η συνηθέστερη μορφή Δυσλεξίας είναι η «οπτική» και συνδέεται με τη δυσκολία κατανόησης πληροφοριών που εισέρχονται από την όραση. Στενά συνδεδεμένη με τη Δυσλεξία είναι η οπτική και η ακουστική μνήμη και άλλες ικανότητες απαραίτητες για την κατανόηση και εκφορά του γραπτού λόγου και γι' αυτό είναι ανάγκη η ιατροπαιδαγωγική ομάδα να διαγνώσει με ακρίβεια το πρόβλημα και να προτείνει συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Το πρόγραμμα αντιμετώπισης της Δυσλεξίας πρέπει να:

- Ενισχύει και στηρίζει ψυχολογικά το παιδί και το περιβάλλον του.
- Έχει ευχάριστη και απλή δομή, κατανοητή στο μαθητή και μέσα στις δυνατότητές του.
- Αντιμετωπίζει σταδιακά και εξελικτικά τις δυσκολίες και διαφοροποιείται ή εξελίσσεται συνεχώς για να είναι ευχάριστο και ενδιαφέρον.
- Διαφοροποιείται σε κάθε περίπτωση, ανάλογα με τα σαφώς προσδιορισμένα προβλήματα..
- Αξιολογείται η επιτυχία του και να ανατροφοδοτείται.
- Αξιοποιεί όλες τις δυνατότητες του παιδιού και όλα τα μέσα. Είναι πολυαισθητηριακή.

Για τους δυσλεξικούς μαθητές μπορεί να λειτουργήσουν προγράμματα συνεκπαίδευσης (με ειδικό εκπαιδευτικό μέσα στην κανονική τάξη), προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας (στις ώρες των μαθημάτων ή μετά από αυτά), διαφοροποίηση της ύλης και του Αναλυτικού Προγράμματος κ.ά.

Για την επίλυση του προβλήματος χρησιμοποιούνται οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να επισημαίνουν τα ορθογραφικά και συντακτικά λάθη με μεγάλη επιτυχία και πρόσφατα να «ακούει» ο υπολογιστής τη λέξη και να τη γράφει σωστά, τα χρωματιστά χαρτιά και τα μεγάλα γράμματα, η οπτικοποίηση λέξεων με διάφορους τρόπους, τα κασετόφωνα στα οποία εγγράφονται τα μαθήματα για να ακούγονται από τους μαθητές και ταυτόχρονα να διαβάζεται το κείμενο (πολυαισθητηριακή προσέγγιση) και πολλοί άλλοι τρόποι ανάλογα με το πρόβλημα και τη γνώση και εφευρετικότητα των εκπαιδευτικών.

Τέλος για τους δυσλεξικούς μαθητές υπάρχει διαφοροποίηση στις εξεταστικές διαδικασίες.

Τι μπορεί να κάνει ένας εκπαιδευτικός...

Να κατανοήσει το πρόβλημα!

Συνήθως μεταφέρουν την αδυναμία τους σε προβλήματα συμπεριφοράς.

Συνήθως αντιγράφουν λάθος από τον πίνακα, δεν κατανοούν τις εργασίες κ.λ.π.

Συνήθως κάνουν περισσότερα λάθη από τους άλλους.

Συνήθως χρειάζονται πολλαπλάσιο χρόνο για να διαβάσουν και να γράψουν.

Συνήθως δε μιλούν για τις δυσκολίες τους.

Συνήθως «κομπλάρουν» να πουν και αυτά που ξέρουν.

Συνήθως καταβάλουν μεγαλύτερη προσπάθεια και έχουν μικρότερο αποτέλεσμα.

Συνήθως πληγώνονται από το «δούλεμα» των συμμαθητών τους ή άλλες προσβολές.

Πάντα θέλουν να μπορούν... δεν είναι τεμπέληδες, αδιάφοροι, ανίκανοι...

Συνήθως οι δυνατότητές τους τους επιτρέπουν να σταδιοδρομήσουν σε κάποιο επάγγελμα!

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

Να αξιοποιήσει όλα τα προσφερόμενα μέσα!

Ευκαιρίες για ανάγνωση γνωστών κειμένων χωρίς σχολαστική διόρθωση...

Διευκόλυνση στα σημεία που δυσκολεύεται...

Υποδειγματική ανάγνωση...

Υπόδειξη εναλλακτικών τρόπων μελέτης (π.χ. χρήση κασετοφώνου).

Ομαδοποίηση των λαθών και υπαγωγή σε απλούς –κατά το δυνατόν- κανόνες.

Ανίχνευση ευκαιριών για επιβράβευση και αναγνώριση.

Οπτικοποίηση των εννοιών με φυσικά αντικείμενα και κάρτες.

Χρήση υπολογιστών σε όλες τις μαθησιακές διαδικασίες.

Για τις αριθμητικές πράξεις ελεύθερη χρήση δακτύλων ή αντικειμένων.

Να σταθεί δίπλα του με διάφορους τρόπους!

Να μην επιτρέπει διαχωρισμούς, αστεϊσμούς ή προσβολές σε βάρος του.

Να διαφοροποιεί απαιτήσεις, ασκήσεις και ύλη στις δυνατότητες του μαθητή.

Να δέχεται προφορικές εργασίες καθώς και από τον Η/Υ ή άλλο μέσο.

Να μη στέκεται σχολαστικά στα λάθη του αλλά να αναζητά τα θετικά σημεία.

Να τον ρωτάει για τα προβλήματα και τους τρόπους επίλυσής των.

Να είναι φιλικός, υπομονετικός, ανεκτικός και διαθέσιμος.

Λίγα λόγια για τη δυσλεξία

στους επιμορφούμενους συναδέλφους εκπαιδευτικούς...

που πρέπει και μπορούν να κάνουν πολλά στα σχολεία τους!!!

Β α σ ί λ η ς Σ α κ κ ά ς

Διευθυντής Εκπαίδευσης Δ/νσης Π.Ε. Γ' Αθήνας

Διδάκτωρ Ψυχολογίας

Δάσκαλος Ειδικής Αγωγής

Κοινωνιολόγος